

enw | expertisenetwerk
waterveiligheid

Terugblik

2023

Voorwoord

Terugblik 2023

2023 was mijn eerste volledige jaar als voorzitter van het ENW. Het jaar stond dan ook grotendeels in het teken van kennismaken met de mensen in het netwerk en in de vier werkgroepen. Tijdens mijn kennismakingsbezoeken zag ik dat we als ENW veel bevoegen en deskundige mensen aan boord hebben. Tegelijkertijd zag ik dat de vier werkgroepen heel verschillend van karakter zijn, natuurlijk mede door het onderwerp van expertise van elke werkgroep. Dat vind ik de kracht van het ENW, zeker nu steeds meer adviezen door werkgroepen gezamenlijk worden opgesteld. Als ENW hebben we niet alleen de rijkdom van de verschillende werkgroepen, maar beschikken we over extra rijkdom door die vier te combineren. Een mooi voorbeeld van die kennisrijkdom en gezamenlijke kracht is het advies over de Tussenbalans Kennisprogramma Zeespiegelstijging, dat eind vorig jaar verscheen. Hiervoor hebben de werkgroepleden de koppen bij elkaar gestoken en een mooi gezamenlijk product afgescheiden, waar het programma mee verder kan.

Daarnaast is vermeldenswaardig dat een advies dat het ENW in 2008 heeft uitgebracht, over de verzekerbaarheid van overstromingen, nog steeds actueel is gebleken en in 2024 is aangevuld met de recente inzichten uit de extreme neerslag die in 2021 het zuiden van Nederland trof.

De ENW-werkgroepen gaan ook regelmatig het land in. Er zijn veldbezoeken gebracht aan Vlaanderen, waar het Sigmaplan centraal stond, aan Dordrecht, Katwijk en Den Helder. De werkgroep Rivieren organiseerde in het najaar op een passende locatie een filosofische sessie, waarin is gesproken over de maakbaarheid van de rivieren.

Op 30 november vorig jaar vond de interne ENW-dag plaats. Daar heb ik verteld over mijn eerste ervaringen als voorzitter van het ENW. En ik heb aangegeven hoe belangrijk het is dat we duidelijk zijn over onze onafhankelijkheid en dat we verantwoording afleggen over hoe we adviezen maken. Daarnaast is het van belang om de komende jaren aandacht te hebben voor doorstroming en vernieuwing, zowel in de Kerngroep als in de werkgroepen, en aan meer diversiteit binnen het ENW. Er zijn in Nederland vele talenten en deskundigen op het gebied van waterveiligheid en daar moeten we van profiteren. Het ENW is een mooie omgeving voor die talenten om een tijdje in mee te draaien en kennis en inzichten met elkaar te delen. Om daarna weer ruimte te maken voor anderen en weer nieuwe deskundigheid toe te laten. Door enige tijd deel uit te maken van het ENW gaan mensen bovendien op een andere manier naar het ENW kijken. Het ENW is te leuk en te belangrijk om niet te delen met heel veel mensen!

Hetty Klavers

Voorzitter van het Expertise Netwerk Waterveiligheid

Inhoudsopgave

—	1	Uitgebrachte adviezen	4
		Interview met Annemiek Roeling	10
		Interview met Bart van den Hurk	12
—	2	ENW - het netwerk	14
		Interne ENW-dag	14
		Infostroom	16
		Website	17
—	3	ENW - de organisatie	18
		Kerngroep	18
		Werkgroepen	19
		Werkgroep Kust	19
		Werkgroep Rivieren en meren	20
		Werkgroep Techniek	20
		Werkgroep Veiligheid	21
		Secretariaat	22
		Ledenlijst per 31 december 2023	23
		Mutaties	28

Uitgebrachte adviezen

In 2023 zijn negen adviezen uitgebracht. Drie adviesvragen waren afkomstig van waterschappen en de overige van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, directoraat-generaal Water en Bodem (DGWB). De adviesvragen van de waterschappen betreffen projecten die subsidie hebben ontvangen vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma.

Hieronder worden in chronologische volgorde de adviezen van 2023 gepresenteerd. Deze zijn ook te vinden op enwinfo.nl, de website van het ENW.

1. Voorkeursalternatief Koehool-Lauwersmeer

Wetterskip Fryslân heeft het ENW om advies gevraagd over de resultaten van het voorkeursalternatief van de 50 kilometer dijkversterking tussen Koehool en Lauwersmeer. Daarin wordt gestreefd naar een integratie van waterveiligheid en natuurontwikkeling. Over het gehele traject is de bekleding in de waterveiligheidstoetsing (deels) afgekeurd en daarom is vervanging of versterking nodig. Afhankelijk van de aanwezigheid van voorland valt de keuze in het voorkeursalternatief op een harde of groene dijk. Op locaties waar een groot voorland aanwezig is, gaat de voorkeur uit naar de groene variant.

Het ENW heeft waardering voor de ambities van het waterschap om tot een innovatieve, duurzame oplossing te komen voor de dijkversterking en onderschrijft dat het beschikbare voorland daartoe mogelijkheden biedt. Aan de hand van de gestelde vragen adviseert het ENW onder andere om het effect van het voorland als integraal onderdeel van de waterkering kwantitatief te onderbouwen en te verkennen hoe het voorland kan worden ingebed in het wettelijke toetsingskader. Vanuit toekomstbestendigheid, meegroeivermogen en natuurwaarden voor het voorland is het advies om nadrukkelijk onderscheid te maken tussen een zomerpolder met zomerdijk enerzijds en een kwelder anderzijds.

Het ENW adviseert de lange-termijn effecten van zeespiegelstijging en verminderd sedimentaanbod op het voorland - en de onzekerheden daarin - nader te kwantificeren. Dat geldt ook voor de maatregelen om de toekomstbestendigheid van het voorland te borgen. Daarbij hoort ook een ruimtereservering voor de functie waterveiligheid. Ten slotte wordt aanbevolen om samen met natuurorganisaties toekomstige effecten op

waterveiligheid, emissies, natuur en andere functies in het gebied in beeld te brengen, om zo te zorgen voor een breed draagvlak. Een meer gedetailleerde beoordelingssystematiek voor het afwegen van alternatieven en een bijbehorend monitoringsprogramma kunnen daarbij helpen.

Uitgebracht aan: Wetterskip Fryslân

Datum: 31 januari 2023

2. Handreiking piping in getijdenzand

Op hoofdlijnen is het ENW tevreden met het uitgevoerde onderzoek en de ontwikkelde aanpak. Op basis van het ENW-advies heeft Waterschap Hollandse Delta een toelichting gegeven en in het definitieve rapport een nadere duiding van de factor gegeven. Het ENW heeft er vertrouwen in dat de genoemde factor een veilige is en dat de kennis uit de handreiking binnen het bedoelde bereik op de juiste manier zal worden toegepast.

Uitgebracht aan: Waterschap Hollandse Delta

Datum: 27 maart 2023

3. Woningbouw en klimaatadaptatie gezien vanuit waterveiligheid

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft op 30 maart 2022 een verzoek ingediend bij het ENW om zich uit te spreken over de relatie tussen ruimtelijke ontwikkeling en waterveiligheid. Dit verzoek kwam naar aanleiding van twee briefadviezen van de deltacommissaris van 1 september en 3 december 2021 over woningbouw en klimaatadaptatie.

Het ENW heeft zeven experts geïnterviewd om kennis te nemen van hun visie op de toekomst van Nederland. Uit deze interviews en de eigen analyse concludeert het ENW dat waterveiligheid geen aanleiding geeft om nieuwe bebouwing in al beschermde gebieden te beperken, zolang we de bescherming op orde kunnen houden. Wel kan het vanwege wateroverlast of andere functies wenselijk zijn om bij nieuwbouw nu al passende maatregelen te nemen in gebieden die gevoelig zijn voor overstromingen.

De risicobenadering is en blijft volgens het ENW goed bruikbaar voor het waterveiligheidsbeleid, ook in een veranderend klimaat. Het ENW beveelt aan om voor elk gebied een onderbouwd risicoprofiel te maken, waarin kansen en waterdieptes van wateroverlast en grote overstromingen worden weergegeven voor huidige en toekomstige situaties.

In beleid en beheer wordt onderscheid gemaakt tussen wateroverlast en waterveiligheid. Het ENW vindt het handhaven van dit onderscheid van belang omdat het verschillende risico's betreft, de verantwoordelijkheden zijn belegd bij verschillende organisaties en de vraagstukken om verschillende maatregelen vragen. Bij ruimtelijke ontwikkeling van ons land moeten vraagstukken als waterveiligheid, droogte, grondwater, bevolkingsgroei en woningbouw in samenhang worden beschouwd. Het is daarom van belang dat er een integraal ruimtelijke-ordeningsbeleid wordt ontwikkeld, waarin deze vraagstukken in onderlinge samenhang worden beschouwd en vertaald in de meest effectieve maatregelen.

Gelet op de verwachte klimaatveranderingen vindt het ENW een maatschappelijke discussie over dit thema wenselijk. Het ENW kan zich voorstellen dat bij de onderbouwing van het hedendaagse waterveiligheidsbeleid de verwachte toekomstige ontwikkelingen tot maximaal 100 à 150 jaar worden meegewogen.

Uitgebracht aan: directoraat-generaal Water en Bodem

Datum: 27 maart 2023

4. Verzekerbaarheid van overstromingsrisico's

Na het hoogwater van 2021 in Limburg is de verzekerbaarheid van schade door overstromingen weer onderwerp van maatschappelijk debat geworden. Daarom is de overheid een verkenning gestart naar de verzekerbaarheid van risico's van grootschalige overstromingen. Daarbij gaat het om het overstromen van het binnendijks gebied vanuit het primaire watersysteem ('buitenwater'). In dit kader heeft het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat gevraagd om een herijking van het advies dat het ENW in 2008 uitbracht over het verzekeren van grootschalige overstromingen, met inachtneming van recente ontwikkelingen.

Het ENW heeft in 2008 geadviseerd grootschalige overstromingen niet via (her-)verzekeraars te verzekeren. Centrale argumenten waren destijds de kosten van risicospreiding en de financiering van de schade. Met name door de cumulatie van uitzonderlijk hoge schade in één enkel jaar gedurende een onvoorspelbaar lange periode, zijn private verzekeringsoplossingen relatief zeer duur en zijn de premies veel hoger dan de jaarlijks verwachte schade. Bij zeer grote schades door grootschalige overstroming is in de Nederlandse situatie schadevergoeding door de overheid macro-economisch gezien verreweg het goedkoopst.

Het ENW staat in 2023 nog volledig achter het advies uit 2008. Wel heeft het ENW daarbij twee aanvullingen. Dit betreft de administratieve afhandeling van de opgetreden schade. Het ENW beveelt aan te verkennen hoe de huidige afhandeling van schade kan worden verbeterd. Het hoogwater van 2021 heeft tekortkomingen laten zien, zoals de vraag waar getroffen en de snelheid van uitkeringen. Daarnaast adviseert het ENW om de reikwijdte van de Wet tegemoetkoming schade expliciet uit te breiden naar overstromingen van binnendijks gebied vanuit het primaire systeem, want dat is nu niet duidelijk geformuleerd in de wet. Een expliciete uitbreiding maakt duidelijk aan onder andere de burgers, de financiële sector en het buitenland hoe de overheid naar deze risico's kijkt.

Uitgebracht aan: directoraat-generaal Water en Bodem

Datum: 13 juli 2023

5. DIV-publicaties en OBOR Verticaal Zanddicht Geotextiel

Waterschap Drents Overijsselse Delta heeft binnen het project Dijkversterking IJsseldijk Zwolle-Olst vier publicaties opgesteld die helpen om, afhankelijk van locatie-specifieke omstandigheden, de juiste maatregel tegen piping te kiezen en te dimensioneren. Het waterschap heeft hierbij samengewerkt met De Innovatieversneller (DIV) van het HWBP.

Het ENW is positief over de indeling, structuur en toegankelijkheid van de publicaties. De opzet van de nu voorliggende stukken is goed bruikbaar voor andere innovatieve maatregelen tegen piping en waarschijnlijk ook voor andere faalmechanismen. De publicaties zijn goed leesbaar, systematisch ingedeeld en toegankelijk geschreven. In de documenten wordt helder uitgelegd welke aanpak kan worden gevolgd om te komen tot een anti-pipingmaatregel die voldoet aan de nu geldende veiligheidseisen. De achterliggende gedachten uit de generieke publicaties komen zichtbaar terug in de maatregel-specifieke OBOR-VZG. Met deze publicaties kunnen waterkeringbeheerders met voldoende vertrouwen de toepassing van een verticaal zanddicht geotextiel in hun dijkversterkingen ontwerpen, uitvoeren en beheren.

Uitgebracht aan: Waterschap Drents Overijsselse Delta

Datum: 10 oktober 2023

6. Tussenbalans Kennisprogramma Zeespiegelstijging

Het ENW is al langere tijd betrokken bij het Kennisprogramma Zeespiegelstijging. Zo heeft het ENW in 2021 geadviseerd over de uitgangspunten van het programma. Het nieuwe advies bouwt daarop voort. Het is opgesteld door leden van alle vier ENW-werkgroepen en de totstandkoming verliep parallel aan de afronding van de Tussenbalans van het Kennisprogramma zelf.

De Tussenbalans van het Kennisprogramma Zeespiegelstijging is met waardering ontvangen door het ENW. Binnen de bandbreedte van eerder vastgestelde randvoorwaarden en uitgangspunten ligt er een gedegen studie, die goed wordt onderbouwd vanuit de onderliggende rapporten en verkenningen. De Tussenbalans zou wat het ENW betreft wetenschappelijk gepubliceerd moeten worden.

Het ENW onderschrijft de hoofdconclusie dat het technisch waarschijnlijk mogelijk is om Nederland te blijven beschermen tegen overstromingen tot 3 meter zeespiegelstijging. Tegelijkertijd stelt het ENW vast dat de gehanteerde uitgangspunten met betrekking tot de onveranderlijkheid van het onderliggende natuurlijke, technische en maatschappelijke systeem doorwerken in de uitkomsten. Ook constateert het ENW dat er grote behoefte is aan verdere concretisering van de oplossingsrichtingen en doorvertaling van de effecten op systeemchaal naar lokale impact en maatschappelijke inpasbaarheid. Deze constatering is in lijn met het eerdere ENW-advies uit 2021 over de randvoorwaarden van het Kennisprogramma Zeespiegelstijging. Door de beperkte reactietijd is het advies via een intensief en iteratief proces tot stand gekomen. Bovendien betreft de Tussenbalans een tussentijds product binnen een langer lopend kennisprogramma. Het advies moet dan ook worden gezien als een tussenstap, waarin belangrijke accenten voor het vervolg worden meegegeven.

Uitgebracht aan: directoraat-generaal Water en Bodem

Datum: 23 oktober 2023

7. Actualisatie Beleidslijn grote rivieren

Het directoraat-generaal Water en Bodem (DGWB) van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat heeft het ENW advies gevraagd over de actualisering van de Beleidslijn grote rivieren (Bgr). De Bgr is het juridische kader waarmee het Rijk afweegt welke activiteiten en ruimtelijke ontwikkelingen in het rivierbed zijn toegestaan en onder welke voorwaarden. Door de ontwikkelingen van de laatste jaren is er behoefte aan een actualisering van de Bgr. Hiervoor hebben TwynstraGudde en Sweco de huidige Bgr geëvalueerd en voorstellen gedaan voor vernieuwing.

DGWB wil van het ENW weten in hoeverre de in het rapport voorgestelde wijzigingen bijdragen aan de doelstellingen vanuit recente ontwikkelingen en aan het principe water- en bodem-sturend in de ruimtelijke ordening. Daarnaast vraagt DGWB een reactie op een actualisering van de beleidslijn voor de korte termijn. Ook wil DGWB advies over het gebruik van dit instrument en andere beleidsinstrumenten voor de lange termijn (met een zichtjaar van 100-150 jaar na nu) en de onderzoeken die daarvoor nodig zijn.

Het ENW concludeert dat de voorgestelde wijzigingen, aangevuld met enkele adviezen, voor de korte termijn voldoende zijn om negatieve hydraulische effecten te voorkomen. Voor de lange termijn pleit het ENW, net als het rapport van TwynstraGudde en Sweco, voor een nader onderzoek naar de toekomstig benodigde afvoer- en bergingscapaciteit. Hierbij adviseert het ENW om naast vrijgestelde gebieden onder invloed van zeespiegelstijging in de Rijn-Maasmonding, ook te kijken naar dergelijke gebieden in het bovenrivierengebied. Dit omdat deze gebieden mogelijk grotere hydraulische effecten hebben en eerder in aanmerking komen als locatie voor eventuele rivierverruiming.

Daarnaast is uit de adviesvraag gebleken dat met de actualisering mogelijk een tweede doelstelling aan de Bgr wordt toegekend, namelijk het voorkomen dat door hoogwater meer overstromingsschade ontstaat door nieuwe bebouwing in buitendijks of onbedijkt rivierengebied. Volgens het ENW is de geografische reikwijdte van de Bgr daarvoor eigenlijk te beperkt. Wel kan de Bgr een eerste stap zijn om deze doelstelling snel en eenvoudig voor het eigen beheersgebied, de Rijkswateren, te concretiseren.

Uitgebracht aan: directoraat-generaal Water en Bodem

Datum: 23 november 2023

8. Ontwerp-POW Integraal Riviermanagement

Het ENW heeft advies uitgebracht over het Ontwerp-Programma onder de Omgevingswet (POW) van het programma Integraal Riviermanagement (IRM). Dit gebeurde op verzoek van het directoraat-generaal Water en Bodem (DGWB) van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. Bij het opstellen van het advies heeft het ENW achterliggende documenten zoals de Milieueffectrapportage, de Kengetallen Kostenbatenaanlyse en de Passende beoordeling op hoofdlijnen niet in beschouwing genomen.

DGWB heeft het ENW gevraagd te toetsen of het Ontwerp-POW IRM de problematiek van de ontwikkelingen in de Maas en Rijnakken juist en volledig schetst. Ook wilde DGWB weten of het met de daarin opgenomen beleidskeuzes een goede basis legt voor de eerste fase van het programma IRM.

In het advies onderschrijft het ENW het belang van het POW IRM, als invulling van beleid waarmee het Rijk de rol van systeemverantwoordelijk beheerder van de grote rivieren tot uitdrukking brengt. Daarbij zijn er volgens het ENW wel enkele tekortkomingen in het document, rondom de beschrijving van de probleem-analyse en een concrete onderbouwing van beleidskeuzes. Het ENW had graag een heldere redeneerlijn gezien die beleidsdoelen relateert aan ontwikkelingen tot 2050 en 2100. Daarbij adviseert het ENW ook om bij het ontwikkelen van maatregelen expliciet te zijn over de onzekerheden rondom het bereiken van het beoogde effect en daarover helder te communiceren.

Vooruitkijkend richting de eerste fase van IRM adviseert het ENW onder meer over internationale afstemming. Om te leren van de ervaringen van de Duitse partners, maar ook om rekening te houden met een aantal verschillen, zoals de effecten van het splitsingspuntengebied in Nederland. Ten slotte wordt in het advies gereflecteerd op de samenwerking met het Deltaprogramma en gaat het ENW in op de afweging tussen rivierverruiming en dijkversterking.

Uitgebracht aan: directoraat-generaal Water en Bodem

Datum: 24 november 2023

9. Statistiek zeewaterstand en wind voor kust t.b.v. BOI

Het directoraat-generaal Water en Bodem (DGWB) vraagt de mening van het ENW over de nieuwe methode voor het afleiden van de zeewaterstand-statistiek en windstatistiek voor de kust. Doel van de methode, die nog ontwikkeld wordt, is de hydraulische belastingen voor het Beoordelings- en Ontwerpinstrumentarium voor de primaire waterkeringen (BOI) toepassingsgericht en toekomstbestendiger te maken. De nieuwe modelreeksen zullen voor een veel langere duur data bieden dan de huidige beschikbare meetreeksen.

Het project is opgedeeld in de fasen 0 tot en met 3, waarvan 0 en 1 zijn afgerond. Het ENW acht de overstap van fase 1 naar fase 2 en toepassing in de eerstvolgende uitlevering van het BOI verantwoord. Het gebruik

van de resultaten van de ECMWF-WAQUA-modelreeksen ziet het ENW als een zeer adequate methode om te komen tot een grotere, toekomstbestendige dataset. Deze kan bovendien informatie geven over het tijdsverloop van de stormen. De grotere dataset levert een lagere parametrische onzekerheid op van de verdelingsparameters (locatie, schaal en kromming).

Het ENW waarschuwt wel dat de lagere onzekerheid kan worden tenietgedaan door de introductie van een grote modelonzekerheid. Het lijkt daarom raadzaam een beschouwing toe te voegen van het effect van de modelonzekerheden op zowel de kromming als de onzekerheidsbanden van de zeewaterstand. Verder noemt het ENW nog vijf belangrijke kwesties die nadere aandacht verdienen, zoals de vraag wat de consequentie is van het nog niet voldoen van het instrumentarium in de oostelijke Waddenzee.

Voor Fase 3 van het ontwikkeltraject worden enkele belangrijke suggesties en aandachtspunten gegeven. Dit zijn onder meer het onderzoeken van de juiste parameters om de statistiek op te baseren en de vraag of de aanpak ook zal werken als er sprake is van significante zeespiegelstijging.

Uitgebracht aan: directoraat-generaal Water en Bodem

Datum: 24 november 2023

Interview met Annemiek Roeling

Adviesvrager Tussenbalans Kennisprogramma Zeespiegelstijging namens DGBW

Het ENW is al langere tijd betrokken bij het Kennisprogramma Zeespiegelstijging. In 2021 adviseerde het netwerk over de uitgangspunten en in 2023 over de Tussenbalans van dit programma. Dit laatste advies is opgesteld door leden van alle vier ENW-werkgroepen. Annemiek Roeling, programma-manager van het Kennisprogramma, vertelt waarom het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat vorig jaar opnieuw advies heeft gevraagd.

©Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat / Martijn Beekman

Het Kennisprogramma Zeespiegelstijging bestaat sinds eind 2019 en is een doorlopend proces, legt Annemiek uit. “Voor ons was de Tussenbalans het moment om de thermometer weer eens in het Kennisprogramma te stoppen. Er is een paar jaar gewerkt aan berekeningen van de zeespiegel voordat we resultaten hadden, omdat het best ingewikkeld is om zo ver in de toekomst te kijken. Eerst moesten daarvoor modellen worden aangepast en ontwikkeld. We wilden de eerste resultaten op een begrijpelijke manier naar buiten brengen. Daar is die Tussenbalans voor geschreven: een rapport en een communicatieve folder, zodat ook bijvoorbeeld leden van de Tweede Kamer op een eenvoudige wijze kennis kunnen nemen van de hoofdlijnen en de bevindingen. We hebben het ENW gevraagd te reflecteren op de bevindingen en conclusies tot nu toe en ook aanbevelingen te doen voor vervolgvragen of aandachtspunten.”

Buitenwereld denkt mee

Voor het Kennisprogramma is het advies van het ENW belangrijk, zegt Annemiek. “Het is niet makkelijk om ver de toekomst in te kijken, maar wel heel belangrijk. Omdat Nederland laag ligt, zijn we voor onze veiligheid en leefbaarheid afhankelijk van technische maatregelen zoals dijken, gemalen en stormvloedkeringen. Zeespiegelstijging in de toekomst heeft daar effect op en dat betekent iets voor onze opgaven. Voor ons is het belangrijk om te weten hoever we ons met de huidige aanpak kunnen aanpassen aan zeespiegelstijging. Omdat dat zo complex is en zo veel verschillende facetten kent, willen wij graag dat kennisdragers van buiten daarin meedenken. Bij het ENW zijn al die verschillende aspecten aan kennis en invalshoeken verenigd. Voor ons is dat een belangrijk adviesorgaan.”

Twee kanten van de boodschap

Wat bijzonder was aan dit advies was de manier van werken, die anders ging dan normaal. “Vaak hebben we iets afgerond, wat we vervolgens voorleggen aan het ENW. Dan komt er een advies, waar wij weer op reageren. Bij deze aanvraag zijn we al met een concepteindrapport naar het ENW gegaan. Daardoor hebben we het conceptadvies van het ENW kunnen betrekken bij de laatste slag in het rapport. Dat is ongebruikelijk, maar was echt wel goed. Het heeft niet tot een wezenlijk ander advies geleid als het gaat om aandachtspunten voor een vervolg. Maar het ENW heeft wel veel aandacht gevraagd voor de wijze waarop je de lastige kant van de boodschap betreft bij de goede kant. En de goede kant van de boodschap was: met het huidige systeem kun je zeker tot 3 meter zeespiegelstijging de waterveiligheid blijven garanderen. De keerzijde daarvan is dat dat ontzettend veel werk is en dat het ruimte vraagt, dat het mensen gaat raken en veel geld kost. Die keerzijde hebben we op advies van het ENW nog nadrukkelijker een plek gegeven.”

Wetenschappelijk debat

Andere aandachtspunten die het ENW heeft genoemd gaan onder meer over het wetenschappelijk publiceren. “Dus niet alleen een rapport in Nederland uitbrengen maar ook zorgen dat je resultaten in een tijdschrift terechtkomen. Zo kunnen ze worden getoetst en worden ze onderdeel van het wetenschappelijk debat. Het ENW adviseerde ook een nadere uitwerking te maken van alternatieve oplossingsrichtingen, waar we ook al mee bezig waren. En er zijn enkele technische zaken benoemd die we in een vervolg moeten oppakken, waarmee we de gevoeligheid van de uitkomsten kunnen verifiëren. Er zullen bijvoorbeeld veranderingen in het rivier- en kuststelsel optreden waar we nog niet zo goed de vinger achter krijgen. Dus daar zullen we nog langdurig onderzoek naar moeten doen, willen we er meer grip op krijgen. Ook hebben we in het rapport vooral op hoofdlijnen conclusies getrokken, maar het gaat voor de meeste mensen natuurlijk niet om hoofdlijnen maar om de dijk in hun directe omgeving. Dus het ontsluiten van deze informatie voor de verschillende doelgroepen was ook een belangrijk aandachtspunt.”

Vragen voor de toekomst

Het Kennisprogramma is direct met delen van het advies aan de slag gegaan, vertelt Annemiek. “Er wordt gewerkt aan wetenschappelijke publicaties, zowel op het gebied van waterveiligheid als op het gebied van zoetwaterbeschikbaarheid en verzilting. We proberen ook een aantal extra onderzoeksvragen van het ENW mee te nemen in de volgende fase. Het ENW heeft aangeboden om mee te denken over de vragen voor de korte en de lange termijn. Daar willen wij ze proactief bij betrekken. Omdat het gaat om kennis die heel specifiek te maken heeft met besluiten die je moet nemen of systeemaanpassingen die je moet doen, is het nu geen fundamentele wetenschap op alle vlakken. Als je in de toekomst wilt gaan kijken naar bijvoorbeeld de morfologische ontwikkeling van de kust, heb je het wel over wetenschappelijk onderzoek. Dat moet je op een heel andere manier aanpakken. Dus nadenken over de kennisontwikkeling die nodig is na dit Kennisprogramma is iets waar wij het komende jaar mee beginnen en waar we het ENW zeker bij gaan betrekken.”

Ankerpunt

De adviezen en hulp van het ENW zijn voor het Kennisprogramma van grote waarde, vindt Annemiek. “Het ENW heeft zich de laatste jaren ontwikkeld tot een breed georiënteerd netwerk. Voor ons is het belangrijk dat er vanuit verschillende disciplines en invalshoeken naar ons werk wordt gekeken. Voor ons is de vraag: onderzoek je de goede dingen en maak je gebruik van de laatste wetenschappelijke kennis en inzichten. Het ENW is voor ons een ankerpunt: als deze mensen meekijken dan hebben we echt dat brede beeld te pakken en het helpt ons om de zwakke punten eruit te halen. We worden uitgedaagd om verder te kijken dan onze neus lang is.”

Interview met Bart van den Hurk

Prof. dr. Bart van den Hurk heeft in het najaar van 2023 het ENW verlaten. Onderstaand interview met hem verscheen eerder in de Infostroom van november 2023.

Deze zomer is Bart van den Hurk verkozen tot co-chair van Werkgroep II van het VN-klimaatpanel IPCC. Een baan die zoveel tijd en aandacht vraagt, dat meedenken in de ENW-kerngroep er niet meer bij past, vertelt Bart. “Het is soms schaken op zes borden tegelijk in verschillende tijdszones.” Na vijf jaar neemt hij daarom afscheid van het ENW.

Bart van den Hurk (eigen foto)

Als een van de auteurs van het vorige Werkgroep I-rapport over klimaatscenario's en waarnemingen, was Bart van den Hurk al bekend met het IPCC voordat hij als co-chair van Werkgroep II werd voorgedragen. “IPCC-Werkgroep II houdt zich bezig met de impact van klimaatverandering en de manieren waarop we ons daarop moeten aanpassen. Dit ligt erg in het verlengde van mijn ENW-betrokkenheid.”

Onderlinge afstemming

Vanwege zijn nieuwe functie heeft Bart veel bezigheden moeten afstoten. “Co-chair zijn is bijna een fulltimebaan met soms heel drukke periodes waarin ik alles opzij moet kunnen zetten. Doorlopende nevenactiviteiten als het ENW kan ik daardoor niet blijven doen. Het werk bestaat vooral uit het coördineren en organiseren van de totstandkoming van de rapporten. Daarvan gaan we er de komende periode zeker drie produceren. Op dit moment maken we een voorstel voor de IPCC-ledenvergadering over welke rapporten we gaan maken. Dat vergt veel onderlinge afstemming zodat de panelleden zich kunnen vinden in het voorstel. Het is soms schaken op zes borden tegelijk in verschillende tijdszones.” Bart behoudt wel zijn leerstoel aan de VU en blijft in dienst van Deltares, waar hij één van de wetenschappelijke directeuren is.

Global stock take

Bart is voor zijn nieuwe positie voorgedragen door de Nederlandse regering. Tijdens de verkiezingsvergadering in juli in Nairobi hebben de 195 IPCC-leden met zijn benoeming ingestemd. “De positie is voor een bepaalde periode. In januari 2024 is de volgende ledenvergadering in Turkije. Dan leggen we een werkplan voor en daarin staat of de volgende periode vijf of zeven jaar duurt. In 2028 is er weer een global stock take, waarbij alle landen hun beloftes op tafel leggen welke emissiereducties ze willen realiseren de komende tijd. Voor zo'n vergadering wordt normaal gesproken een beroep gedaan op het IPCC. Het is de vraag of we alles op alles zetten om voor die bijeenkomst de hele cyclus af te ronden of dat we voor die stock take een tussenrapportage maken en wat meer tijd nemen voor de overige rapporten. Dat beslist het panel in januari.”

Verrijkend

Vijf jaar geleden kwam Bart in de ENW-kerngroep als een ‘unusual suspect’, zoals hij zelf zegt. “Ik kende het ENW wel maar heb geen achtergrond in de waterveiligheid. Ik heb een keer voor de kerngroep een presentatie over klimaatscenario's gegeven. Toen ontstond het idee dat het ENW mijn soort expertise wel kon gebruiken en ben ik uitgenodigd om plaats te nemen. Ik vond het superleuk om met een klimaatachtergrond te kijken bij welke ENW-onderwerpen het klimaat meespeelt. Er zijn onderwerpen geweest waar ik niet heel erg de diepte in kon gaan, zoals wanneer het ging over technische varianten voor dijkbekledingen. Maar aan

andere adviezen heb ik juist heel hard gewerkt, bijvoorbeeld die over verzekeraarbaarheid, woningbouw in laaggelegen gebieden en het Kennisprogramma Zeespiegelstijging. En soms ging het niet zozeer over klimaat, maar over hoe de wetenschap en de samenleving met elkaar omgaan, bijvoorbeeld de mate waarin stakeholders bij onderzoeken betrokken zijn. Dat was heel verrijkend.”

Verbinder

Het lidmaatschap van de ENW-kerngroep heeft Bart dan ook zeker wat opgeleverd, denkt hij. “Ik heb meer van dit soort dingen gedaan, die niet meteen te maken hebben met klimaatonderzoek. Die hebben uiteindelijk wel bijgedragen aan het profiel dat ik nu goed kan gebruiken als IPCC co-chair. Ook daar ben ik niet alleen onderzoeker, maar ook ambassadeur, voorlichter, verbinder en iemand die contact legt met stakeholders en wetenschappers. Zo’n ENW-avontuur heeft er wel aan bijgedragen dat ik dat kan en dat ik het ook leuk vind.”

Betekenis duiden

Valt er nu een gat in de kerngroep nu Bart zijn klimaatkennis niet meer inbrengt? “Dat denk ik wel. Klimaat is wel een blijvertje op de agenda. Er is veel informatie voorhanden, maar ik denk dat er een blijvende behoefte is aan iemand die de betekenis daarvan kan duiden. Ik heb niet vaak het gevoel gehad dat ik er zat vanwege mijn technische kennis rondom klimaatverandering, maar meer over de implicaties, dat het wereldwijd is, dat het een lange tijdschaal heeft en dat het zich op allerlei grillige manieren manifesteert. Dat zijn begrippen uit de klimaatwetenschap die het ENW heel erg nodig heeft.”

Nieuwsgierig blijven

Bij zijn vertrek wil Bart het ENW nog iets meegeven. “De laatste jaren zie ik dat het ENW zich regelmatig afvraagt wat er met de ENW-adviezen wordt gedaan en dat juich ik toe. Toevallig zijn we net bij DGWB geweest over het woningbouwadvies. Dat was een heel goed gesprek, waarin we niet alleen het advies zelf hebben besproken, maar ook alles wat erbij komt kijken in de beleidsvorming. Dat verrijkt het advies, maar ook de mensen die het advies schrijven. Dus ik zou echt willen meegeven dat daar nieuwsgierig naar blijven een zeer belangrijke toegevoegde waarde heeft.”

ENW - het netwerk

Het Expertise Netwerk Waterveiligheid is een kennisnetwerk van specialisten in waterveiligheid. Het ENW adviseert gevraagd en ongevraagd overheidsorganisaties met een verantwoordelijkheid voor waterveiligheid over actuele vraagstukken en innovaties. Daarnaast informeert het ENW betrokkenen, geïnteresseerden en leden op verschillende manieren over waterveiligheid en bijbehorende onderwerpen. Zo verschijnt tweemaal per jaar het relatiemagazine [Infostroom](#) en is er jaarlijks de ENW-dag.

Interne ENW-dag

Dit jaar was de ENW-dag alleen bedoeld voor de ENW-leden. Zo'n 45 van hen verzamelden zich op donderdagmiddag 30 november in Kasteel Woerden. Een imposant bouwwerk, maar de dichte mist maakte het op het laatste moment pas zichtbaar! De middag begon met een inlooplunch. Het inhoudelijke programma vond plaats in de aangrenzende Ridderzaal.

Het programma van de middag:

- Opening door Hetty Klavers en terugblik op haar eerste jaar als voorzitter.
- Presentaties door de werkgroepvoorzitters met een verslag van de activiteiten in 2023.
- Presentatie door Sander Kapinga van Waterschap Rivierenland over het onderzoek aan de Lekdijk, naar aanleiding van de versterking Kinderdijk-Schoonhovenseveer. Het ENW bracht in februari 2022 een advies uit over de problematiek die ontstond door deze versterking.
- Kennisprogramma Zeespiegelstijging, thema Zoetwater.
- Presentatie door Emiel Spanier: kennismaken met het Expertisenetwerk Zoetwater en Droogte (ENZD).
 - Presentatie door Meinte Blaas, trekker van het Kennisprogramma Zeespiegelstijging, onderdeel zoetwater bij Rijkswaterstaat WVL.
 - Panelgesprek met (plaatsvervangend) ENW-werkgroepvoorzitters en Niko Wanders, voorzitter van het ENZD, onder leiding van Stefan Aarninkhof.
- Netwerkborrel.

Stefan Aarninkhof doet verslag van de werkgroep Kust.

Kennismaking met het Expertisenetwerk Zoetwater en Droogte, toelichting door Emiel Spanier.

Panelgesprek met onder anderen Niko Wanders, Raphaël Steenbergen en Frans Klijn.

Ook daar is de ENW-dag voor bedoeld: kennismaken en bijpraten.

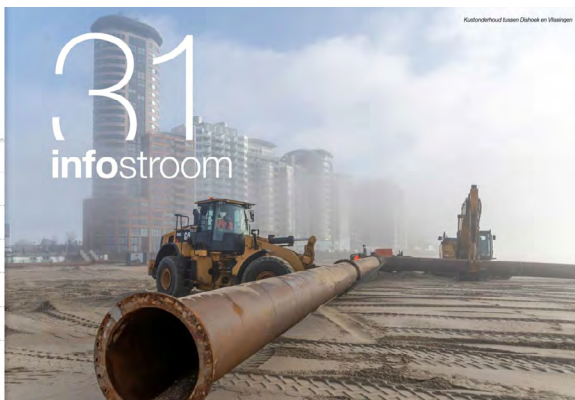
Infostroom

Het ENW brengt twee keer per jaar een Infostroom uit. Dit relatiemagazine informeert over de werkzaamheden en de leden van het ENW, maar biedt ook artikelen over actuele waterveiligheidsonderwerpen. Een specifiek doel is het voor het voetlicht brengen van de gevraagde en ongevraagde adviezen.

Infostroom mei

- Tweede Landelijke Beoordelingsronde van start.
- Waterveiligheid geen 'showstopper' voor woningbouw.
- Raamwerk helpt invloed van graverij in kaart brengen.
- Delta Enigma onderzoekt ontwikkeling delta's.
- Drie recente adviezen.

Infostroom november

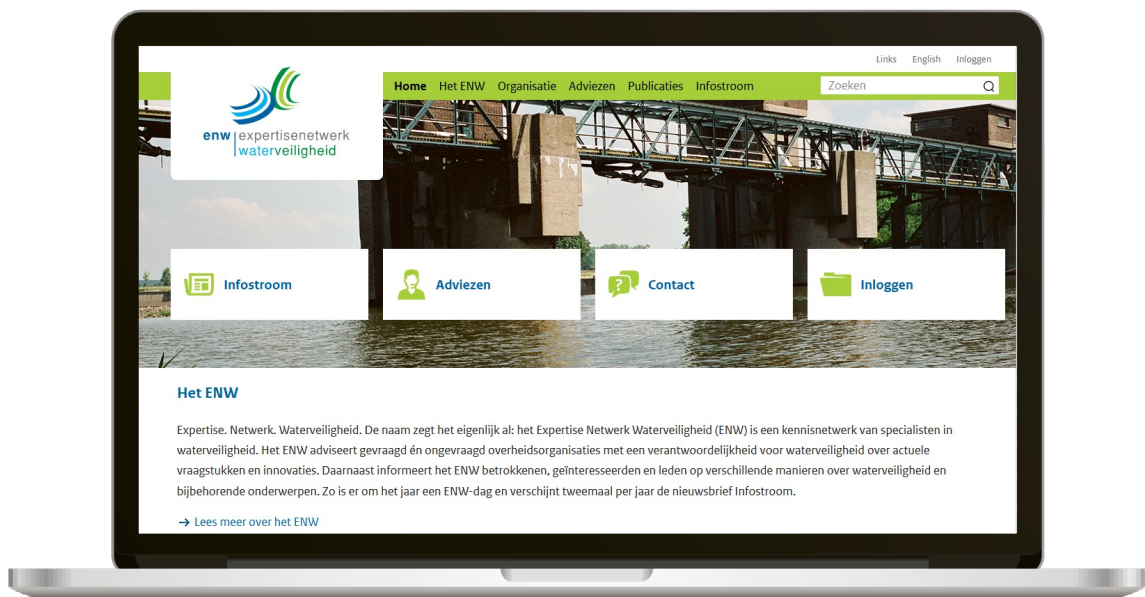
- Bart van den Hurk verlaat ENW-Kerngroep.
- Opbarstproeven Reevediep met wat vertraging afgerond.
- Rijkswaterstaat brengt kustlijn in kaart.
- Innovaties bekijken in het Vlaamse Vlassenbroek.
- Drie nieuwe adviezen.

Website

[ENWinfo.nl](https://enwinfo.nl) in de huidige vorm bestaat sinds december 2020. De website bestaat uit een deel dat voor iedereen toegankelijk is en een besloten deel waar alleen de ENW-leden toegang hebben. Hier worden onder andere de vergaderstukken geplaatst.

De belangrijkste oogmerken van de website zijn informatie bieden over het ENW en de publicatie van de nieuwe adviezen, maar ook het beschikbaar houden van de oudere adviezen en publicaties. Een speciaal blok op de homepage geeft een overzicht van de laatste adviezen, vanwaar kan worden doorgelinkt naar de betreffende pagina.

ENW – de organisatie

Het ENW is in 2014 ingesteld door de minister van Infrastructuur en Milieu, vanuit de behoefte aan een goed functionerend platform waar deskundigen op het gebied van waterveiligheid hun deskundigheid delen en met up-to-date kennis het ministerie, de waterschappen en andere bij waterveiligheid betrokken overheidspartijen adviseren. Het gevraagd en ongevraagd geven van adviezen is de belangrijkste taak van het ENW. De adviezen dragen bij aan de kwaliteit van producten en innovaties waarvoor de overheidspartijen primair verantwoordelijk zijn.

Kerngroep

De Kerngroep heeft in 2023 vijfmaal vergaderd. Het bespreken van de lopende adviesvragen en de adviezen die door de werkgroepen zijn voorbereid staat standaard op de agenda. Andere vaste agendaonderdelen zijn de terugkoppelingen uit de werkgroepen door de werkgroepvoorzitters en een toelichting op de beleidsontwikkelingen door DGWB.

In april is het advies Woningbouw en klimaatadaptatie gepubliceerd. Dit advies is opgesteld op verzoek van DGWB als reflectie op de twee briefadviezen die in 2021 zijn uitgebracht door de deltacommissaris. Het advies is opgesteld vanuit de expertise die het ENW in huis heeft, maar om inzicht te krijgen in de verschillende invalshoeken en argumenten zijn ook zeven externe inhoudelijke betrokkenen geïnterviewd over hun visie voor de toekomst. Dit heeft geresulteerd in zes punten en adviezen die het ENW wil meegeven voor het maatschappelijk debat.

Het ENW is sinds de start betrokken bij het Kennisprogramma Zeespiegelstijging. In 2021 is een advies uitgebracht over de te hanteren uitgangspunten binnen het programma en in 2023 is het ENW door DGWB gevraagd een reflectie te geven op de Tussenbalans van het Kennisprogramma Zeespiegelstijging. Het uitbrengen van het advies verliep parallel aan de afronding van de Tussenbalans. Daardoor is sprake geweest van een intensief en iteratief proces dat in goede samenwerking is verlopen, met als resultaat dat tussentijdse aanbevelingen konden worden meegenomen in het eindadvies.

In mei heeft de Kerngroep een promovendus van de TU Delft gevraagd een tiental dijktrajecten te analyseren, waarvoor een hoge overstromingskans was gerapporteerd in de LBO-1. Doel hiervan was meer inzicht krijgen in de achterliggende oorzaken en aanbevelingen kunnen doen voor kennis- en instrumentontwikkeling. De resultaten van de analyse zijn begin 2024 op de website gepubliceerd.

Tot slot heeft de Kerngroep ook aandacht besteed aan de problematiek van dierlijke graverij en de gevolgen daarvan voor waterveiligheid, mede aangedragen vanuit de werkgroepen.

Werkgroepen

De werkgroepen adviseren de Kerngroep inhoudelijk over ontwikkelingen, innovaties en actuele vraagstukken op hun specialistische terrein. Daarmee zijn zij de inhoudelijke basis voor het netwerk en de advisering. Adviesaanvragen worden in de werkgroepen inhoudelijk besproken. Waar nodig kunnen de werkgroepen externe specialisten betrekken, kleine onderzoeken uitzetten en veldbezoeken doen. De voorzitter van de werkgroep is de verbinding met de Kerngroep.

Het ENW heeft vier werkgroepen die zich elk richten op een specialistisch terrein van waterveiligheid.

- Werkgroep Kust
- Werkgroep Rivieren en meren
- Werkgroep Techniek
- Werkgroep Veiligheid

Werkgroep Kust

De werkgroep Kust richt zich op de Nederlandse kust langs de Noordzee, Waddenzee en estuaria. Belangrijke aandachtspunten zijn de zandige duinenkust en de interactie van bodem en water met de zeeweringen (de harde keringen), met onderwerpen als het landelijk suppletiebeleid, risicobeheersing in kustplaatsen, kennisontwikkeling over duinafslag, versterkingsprojecten langs de kust en afleiding van randvoorwaarden.

In 2023 heeft de werkgroep Kust drie formele adviezen gegeven, waarvan twee aan DGWB en een advies aan Wetterskip Fryslân voor het uitvoeringsproject Koehool-Lauwersmeer. Voor het afleiden van de hydraulische belastingen binnen het programma BOI is aan DGWB geadviseerd over een nieuwe methode voor het afleiden van de wind- en zeewaterstand-statistiek. Daarnaast heeft de werkgroep, in samenwerking met de andere werkgroepen, geadviseerd over de tussenresultaten van het Kennisprogramma Zeespiegelstijging zoals verwoord in de Tussenbalans.

Andere onderwerpen en programma's die besproken zijn in de werkgroep en waarvoor inbreng is meegegeven aan de Kerngroep zijn het vervolg van het Kennisprogramma Zeespiegelstijging, de ontwikkeling van het instrumentarium voor de zandige waterkeringen, waterveiligheidslandschappen, versterking Lauwersmeerdijk-Vierhuizenegat en ShoreScape.

De werkgroep heeft vijf keer vergaderd. Twee bijeenkomsten vonden plaats op locatie: in maart bij de voorgenomen dijkversterking door Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier in Den Helder en in september bij het Hoogheemraadschap van Rijnland in Katwijk.

Werkgroep Rivieren en meren

De werkgroep Rivieren en meren adviseert over duurzame hoogwaterbescherming langs de rivieren, zowel de bovenrivieren, benedenrivieren, kleinere rivieren (beken) als de meren. De werkgroep richt zich daarbij op:

- De inrichting en het functioneren van het riviersysteem.
- De natuurlijke en sociaaleconomische processen en maatregelen langs en in de rivieren in interactie met waterveiligheid.
- De samenhang van verschillende gebruiksfuncties binnen het riviersysteem (rivier en stroomgebied, binnen- en buitendijks).
- De interactie tussen de zijrivieren en beken en de hoofdriever.
- De samenhang en interactie tussen verschillende dossiers in het riviersysteem.
- Het signaleren van kennisleemten.

In 2023 heeft de werkgroep Rivieren vijf keer vergaderd en daarbij diverse onderwerpen behandeld, waaronder de watersysteemanalyse Limburg, het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg, het meetprogramma Delta Enigma en het advies van de Beleidstafel Hoogwater en Wateroverlast. In het afgelopen jaar zijn er twee ENW-adviezen gegeven die gecoördineerd zijn vanuit de werkgroep Rivieren.

Het eerste advies ging over het Programma onder de Omgevingswet van het programma Integraal Riviermanagement (IRM). Hierin heeft DGWB het ENW gevraagd in hoeverre het ontwerpprogramma de problematiek van de ontwikkelingen in de Rijntakken en de Maas juist en volledig schetst en in hoeverre de opgenomen beleidskeuzes een goede basis vormen voor de eerste fase van het programma IRM. Daarbij heeft het ENW onder andere geadviseerd om expliciete keuzes te maken in de uitgangspunten, onzekerheden expliciet te maken en om aandacht te besteden aan de kans die de integrale blik van het programma biedt voor de afweging tussen rivierverruiming en dijkversterking.

Het tweede advies ging over de actualisatie van de Beleidslijn Grote Rivieren. Bij de actualisatie is gekeken of de Bgr nog voldoet wanneer 100 tot 150 jaar vooruit wordt gekeken. Daarnaast is een nieuw doel van de Bgr genoemd, namelijk het voorkomen van toenemende potentiële schade door nieuwbouw. Het ENW heeft een groot deel van de aanbevelingen uit het onderzoek onderschreven, zoals het opheffen van het onderscheid tussen stroomvoerend en bergend regime om speelruimte voor een uitbreiding van bergings- en afvoercapaciteit te behouden en spijt te voorkomen. Daarbij is ook geadviseerd te kijken naar een ander ruimtelijk ordeningsinstrument om ook voor kleinere rivieren, meren en beken te voorkomen dat potentiële schade toeneemt.

Andere adviezen waaraan de werkgroep heeft bijgedragen zijn het advies over de Tussenbalans van het Kennisprogramma Zeespiegelstijging en het advies over Statistiek van zeewaterstand en wind voor de kust.

Ten slotte heeft de werkgroep in november een sessie gehouden met een meer filosofische insteek: Over de maakbaarheid van onze rivieren. Daarin is gefilosofeerd over de huidige aard van de rivier, hoe we de rivier benaderen en hoe erg een discrepantie tussen beide is.

Werkgroep Techniek

De werkgroep Techniek adviseert in principe over het ontwerp, de toetsing, het beheer en onderhoud van waterkeringen, waterkerende én niet-waterkerende kunstwerken en objecten in, op en nabij waterkeringen. Dit komt overeen met de werkelijke adviespraktijk, waarbij de focus ligt op de advisering over de kwalificatie en kwantificering van belastingen en sterkte, veiligheid en innovatie. De werkgroep kwam in 2023 zeven keer bijeen, in mei en december gedeeltelijk samen met de werkgroep Veiligheid.

In 2023 heeft de werkgroep zich beziggehouden met het opstellen van twee adviezen. Het eerste advies ging over piping in getijdensand. Het ENW adviseerde hierbij de ontwikkelde kennis toe te passen, een nadere uitwerking te doen met betrekking tot de sterktefactor, een geborgde aanpak te organiseren en ervaringen te verwerken.

Voor het tweede advies heeft de werkgroep zich gebogen over de Ontwerp-, beoordelings- en onderhoudsrichtlijn Verticaal zanddicht geotextiel. Aan het ENW werd advies gevraagd over de toepasbaarheid vanuit de overstromingskansbenadering en het waterveiligheidsbeleid. De werkgroep was positief over de ontwikkelde publicaties over het onderwerp, maar adviseerde wel om deze in de toekomst te blijven aanvullen.

Daarnaast heeft de werkgroep enkele malen gesproken over het thema fysica versus statistiek. De werkgroep is van plan in samenwerking met de werkgroep Veiligheid een case study uit te werken om meer grip te krijgen op deze materie. Ook de invloed van graverij op de waterveiligheid is aan de orde geweest. Ook in dit geval wordt samen met de werkgroep Veiligheid nagedacht over een verstandige redeneerlijn als het gaat over de mogelijke impact.

Verder is in het afgelopen jaar een scala aan onderwerpen voorbijgekomen, zoals de invloed van overgangen en objecten, de omgevallen windturbine bij Waterschap Zuiderzeeland, het Beoordelings- en Ontwerpinstrumentarium en de overstap naar het werken met faalpaden, de erodeerbaarheid van klei, de nieuwe KNMI-scenario's en de lessen die uit de eerste Landelijke Beoordelingsronde zijn te trekken.

In september bracht de groep onder leiding van Patrik Peeters een bezoek aan Vlaanderen, waarbij het Sigmaphan centraal stond en een veldbezoek werd gebracht aan het project bij Vlassenbroek.

Door regelmatig contact met De Innovatieversneller van het Hoogwaterbeschermingsprogramma en het Kennis voor Keringen-programma, weten betrokkenen bij projecten die hieronder vallen het ENW en specifiek de werkgroep Techniek goed te vinden. Ook in 2024 staan weer verschillende innovaties op de agenda voor een sparringmoment of afstemming over een adviesvraag.

Werkgroep Veiligheid

De werkgroep Veiligheid adviseert aan en fungeert als klankbord voor de Kerngroep bij de vormgeving van bijvoorbeeld een nieuwe veiligheidsfilosofie op basis van overstromingsrisico's. De werkgroep adviseert onder andere over het Beoordelings- en Ontwerpinstrumentarium (BOI), gevolgen van ingrepen in het watersysteem, meerlaagsveiligheid en de actualisatie en ontwikkeling van het instrumentarium waarmee de gevolgen van een overstroming worden bepaald.

De werkgroep vergadert zes keer per jaar, afwisselend in Delft en Utrecht. Het streven is om twee keer per jaar samen met de werkgroep Techniek te vergaderen, aangezien de werkgroepen graag nauwer met elkaar willen samenwerken en deze samenwerking nodig is voor de beantwoording van de (steeds bredere) adviesvragen. Een van de vergaderingen wordt gecombineerd met een excursie en diner en in 2023 was dat in Dordrecht. Op deze dag is afscheid genomen van werkgroep lid en oudgediende Carel Eijgenraam (Centraal Planbureau, CPB). Hij is opgevolgd door Peter Zwaneveld (eveneens CPB).

In 2023 heeft de werkgroep meegewerkt aan het advies aan DGWB over de verzekeraarbaarheid van overstromingsrisico's. Na het hoogwater van 2021 in Limburg is de verzekeraarbaarheid van schade door overstromingen weer onderwerp geworden van maatschappelijk debat. In dit kader heeft DGWB gevraagd om een

herijking van het advies dat het ENW in 2008 uitbracht over het verzekeren van grootschalige overstromingen, met inachtneming van recente ontwikkelingen. Het ENW staat in 2023 nog volledig achter het advies uit 2008. Wel heeft het ENW enkele aanvullingen meegegeven.

Verscheidene werkgroepleden hebben ook meegewerkt aan de adviezen over de Tussenbalans van het Kennisprogramma Zeespiegelstijging, het advies over woningbouw en klimaatadaptatie, de actualisatie van de Beleidslijn grote rivieren Bgr en het Ontwerp-Programma onder de Omgevingswet (POW) van het programma Integraal Riviermanagement. Dit waren allemaal adviezen aan DGWB.

Andere onderwerpen die de werkgroep behandelde, hebben betrekking op het BOI, zoals de assemblage en het leren van de eerste Landelijke Beoordelingsronde. Over het laatste onderwerp is in opdracht van het ENW een rapport opgesteld met een analyse van de beoordeling van een aantal dijktrajecten. De bedoeling is om hiervan te leren voor toekomstige beoordelingen en ontwerpen. Er is ook vooruitgekeken, naar de toekomstbestendigheid van het Bouwwerk Waterveiligheid en toekomstige zeespiegelstijging volgens de KNMI-scenario's. Andere zeer actuele onderwerpen zijn droogte en dierlijke graverijen.

Voor 2024 staan de klimaatscenario's ook op de agenda. De werkgroep heeft namelijk de ambitie om aan de slag te gaan met het onderwerp deep uncertainty, bijvoorbeeld met betrekking tot de klimaatscenario's en de probabilistische aanpak die gebruikt worden binnen de beoordeling en het ontwerp van waterkeringen. Daarnaast blijft de werkgroep natuurlijk nauw betrokken bij de ontwikkelingen binnen het BOI. Ook gaat Veiligheid verder aan de slag met de relatie tussen de hoogwaterveiligheidssector en financiële sector, met name gericht op de informatievoorziening over de hoogwaterveiligheid richting de financiële sector. Ten slotte wil de werkgroep graag een impuls geven aan het onderwerp waterkerende kunstwerken en voorliggende keringen, binnen BOI en Kennis voor Keringen.

Secretariaat

De Kerngroep en de werkgroepen worden ondersteund door het secretariaat. Het secretariaat van het ENW is ondergebracht bij Rijkswaterstaat Water Verkeer en Leefomgeving.

Naam	fte
Marieke Hazelhoff, coördinator en secretaris Kerngroep	0,6 fte
Maryke Mak, administratief secretariaat	0,6 fte
Marga Rommel, secretaris werkgroep Kust	0,15 fte
Niek van der Sleen, secretaris werkgroep Rivieren	0,15 fte
Astrid Labrujere, secretaris werkgroep Techniek en Jan Jaap Heerema, tijdelijke vervanging	0,20 fte
Patrick Oosterlo, secretaris werkgroep Veiligheid	0,15 fte
Totaal	1,85 fte

Ledenlijst

Ledenlijst per 31 december 2023

Leden Kerngroep	Organisatie
Ir. H.C. Klavers (voorzitter)	Waterschap Zuiderzeeland
Prof. dr. ir. S.G.J. Aarninkhof	Technische Universiteit Delft
Dr. ir. P. van den Berg	Deltares
Prof. dr. S.J.M.H. Hulscher	Universiteit Twente
Prof. dr. ir. S.N. Jonkman	Technische Universiteit Delft
Prof. dr. ir. M. Kok	Technische Universiteit Delft
Ir. B.W.A.H. Parmet	Provincie Overijssel
Drs. J.H.M. de Ruig	Rijkswaterstaat Noord-Nederland
Drs. L.A.J. Smit	Waterschap Aa en Maas
Ir. R.H. van Waveren	Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving
Ir. G.L. Veerbeek (waarnemer namens DGWB)	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Ir. M. Hazelhoff (secretaris)	Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving

Leden werkgroep Kust	Organisatie
Prof. dr. ir. S.G.J. Aarninkhof (voorzitter)	Technische Universiteit Delft
Drs. C. van Gelder-Maas	Rijkswaterstaat WVL
Ir. P. Goessen	Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
Dr. ir. J. van de Graaff	
Dr. ir. M.D. Klein	Boskalis
Ing. H.J.P. Lieverdink	Wetterskip Fryslân
Dr. ir. J.M. van Loon-Steensma	Wageningen University and Research
Dr. ir. R.T. McCall	Deltares
I. Oujamaa MSc	Hoogheemraadschap van Rijnland
Ir. S.J. van Schaick	Waterschap Scheldestromen
Dr. J.M. Slinger	Technische Universiteit Delft
Dr. A.J.F. van der Spek	Deltares
Dr. ir. H.J. Steetzel	Arcadis
Drs. A. Stolk	
Dr. ir. M.A. Van	Deltares
Prof. dr. K.M. Wijnberg	Universiteit Twente
Ir. M.C. Rommel (secretaris)	Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving

Leden werkgroep Rivieren	Organisatie
Prof. dr. S.J.M.H. Hulscher (voorzitter)	Universiteit Twente
Prof. dr. M.M. Bakker	Wageningen University & Research
Ir. H.J. Barneveld	HKV IJN in water
Ing. J.E.J. Blinde	Deltares
Dr. ir. A. Blom	Technische Universiteit Delft
Drs. S.T. Buijze	Provincie Noord-Brabant
Dr. ir. M. van Buuren	Alterra
Dr. ir. G. Geldof	Geldof c.s.
Prof. dr. F. Klijn	Deltares, Technische Universiteit Delft
Drs. ir. E.R. Kuipers	Waterschap Limburg
Ir. H.H.R. van Loenen Martinet	
Dr. R.J.M. Schielen	Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving
Ir. R.M. Slomp	Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving
Dr. ir. B.G. van Vuren	Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving
Ir. N.R. van der Sleen (secretaris)	Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving

Leden werkgroep Techniek	Organisatie
Dr. ir. P. van den Berg (voorzitter)	Deltares
Ir. M.L. Aalberts	Witteveen+Bos
Ir. B.J. Admiraal	Volker Staal en Funderingen
Ir. L.E.M. Barends	Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
Ir. P. Bernardini	Rijkswaterstaat Grote Projecten en Onderhoud
Ir. P.J.L. Blommaart	Hogeschool Rotterdam
Ir. H. van Hemert	Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving
Dr. ir. B. Hofland	Technische Universiteit Delft
Dr. ir. W. Kanning	Deltares
Ir. M. Klein Breteler	Deltares
Ir. M.T. van der Meer	Fugro
Prof. dr. ir. J.W. van der Meer	Van der Meer Consulting
Ir. M.W.C. Nieuwjaar	Martin Nieuwjaar Advies
Ir. P. Peeters	Waterbouwkundig Laboratorium Vlaanderen
Ing. T.J. Schepers MPM	Aveco de Bondt
Ir. P.E.M. Schoonen	Waterschap Drents Overijsselse Delta
Dr. ir. M.A. Van	Deltares
A.L. Labrujere MSc (secretaris)	Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving

Leden werkgroep Veiligheid	Organisatie
Prof. dr. ir. M. Kok (voorzitter)	Technische Universiteit Delft / HKV lijn in water
Ir. H.S.O. Kapinga	Waterschap Rivierenland
Ir. G.J. Hoogendoorn	Provincie Overijssel
Ir. drs. J.G. Knoeff	Deltares
Drs. B.L. Lassing	Rijkswaterstaat West-Nederland Zuid
Ir. M.T. van der Meer	Fugro
Dr. N. Pieterse	Planbureau voor de Leefomgeving
Dr. ir. R.B. Jongejan	Jongejan RMC
Ir. J.T.M. van der Sande	Waterschap Scheldestromen
Dr. T. Schweckendiek MSc	Deltares
Prof. dr. ir. R.D.J.M. Steenbergen	TNO
Ir. M.M. de Visser	Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving
Ir. P.B. Webbers	Van Hattum en Blankevoort
Dr. P.J. Zwaneveld	Centraal Planbureau
Dr. ir. P. Oosterlo (secretaris)	Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving

Mutaties

2023 was een rustig jaar qua ledenmutaties: vijf leden vertrokken en één nieuw lid trad toe. Voor de vertrokken leden wordt vervanging gezocht, bij de werkgroep Veiligheid is dit al achter de rug. Kerngroep lid drs. L.A.J. Smit is door de directeur-generaal Water en Bodem namens de minister opnieuw voor vier jaar benoemd.

	Vertrokken	Nieuw
Kerngroep	Prof. dr. ir. B.J.J.M. van den Hurk	
Kust	Ir. J. van Dansik	
Rivieren	Prof. dr. H. Middelkoop Ir. M.A. Olieman	
Techniek		
Veiligheid	Drs. C.J.J. Eijgenraam	Dr. P.J. Zwaneveld

enw | expertisenetwerk
waterveiligheid

Colofon

Uitgave van het Expertise Netwerk Waterveiligheid © 2024

Contactgegevens

Expertise Netwerk Waterveiligheid

p/a Rijkswaterstaat WVL, afdeling Waterkeringen t.a.v. M. Hazelhoff

Postbus 2232, 3500 GE Utrecht

E. enwsecretariaat@rws.nl

I. www.enwinfo.nl